

СУДОВА ГІЛКА ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВО: МОДЕРНІ КАНАЛИ КОМУНІКАЦІЇ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ І СУЧАСНІ ТРЕНДИ

Бабкова Тетяна Вікторівна

*кандидат юридичних наук, суддя у відставці,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму
Західноукраїнський національний університет*

м. Тернопіль, Україна

<https://orcid.org/0009-0009-6678-3515>

Україна, яка є кандидаткою на членство в ЄС, перебуває в пошуках сучасних та ефективних механізмів підвищувати рівень довіри суспільства до суду.

Як наголошується Консультативною радою європейських суддів способами підвищення довіри до судів є наступні: відкриті судові слухання, на які допускається громадськість; доступ до судових рішень; обґрунтованість і вмотивованість судових рішень; можливість оскаржити судові рішення в апеляційній та касаційній інстанціях; ефективне виконання судових рішень, звітність суддів про свою поведінку, що включає як їх дисциплінарну відповідальність, так і регулярне оцінювання їх діяльності; підтримання судової владою діалогу з громадськістю [1].

Рішенням Ради суддів України № 18, відповідно до статті 133 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [2], Положення про Раду Суддів України – РСУ, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16.09.2010 (з подальшими змінами) [3], 04.05.2023 було схвалено проєкт Концепції розвитку Комунікаційної політики судової влади [4].

Комунікаційна політика судової влади визначена як «процес обміну інформацією між судовою владою та основними стейкхолдерами з метою забезпечення відкритості, прозорості та доступності інформації про діяльність судової гілки влади, підвищенні рівня довіри до судової гілки влади та розуміння сутності та принципів роботи судових органів, сприйняття та розуміння певних питань, ухвалених рішень або ситуації».

З рахуванням наявності специфічних завдань та компетенції різних органів судової гілки влади України, єдиний центр комунікації може не завжди бути виправданим та ефективним, а тому особливості проєкту Концепції передбачають не тільки у вдосконаленні організаційних

питань, а й в якісно новому рівні подачі інформації, більш широкому залученні до комунікації суддів-речників та голів судів. Органи та установи судової гілки влади (Вища рада правосуддя – ВРП, Вища кваліфікаційна комісія суддів України – ВККСУ, Рада суддів України - РСУ, Державна судова адміністрація -ДСА та її структурні підрозділи, суди України) повинні стати основними суб'єктами комунікацій в межах покладених на них специфічних завдань, функціональних обов'язків та компетенцій.

Особами, через які пропонується здійснювати комунікацію, відповідно до Концепції повинні виступати:

- особи, відповідальні за комунікацію у ДСА, Національна школа суддів України – НШСУ, Служба судової охорони – ССО;
- судді та судді-речники, помічники суддів-речників, інші особи, відповідальні за комунікацію в окремих судах;
- структурні підрозділи в окремих судах (прес-служби);
- члени РСУ, ВРП, ВККСУ, відповідальні за комунікацію, їх помічники;
- інші особи, відповідальні за комунікацію у ВРП, ВККСУ, РСУ;
- структурні підрозділи ВРП, ВККСУ, РСУ.

В останні роки суди почали створювати акаунти в соціальних мережах з метою публікації публічної інформації, наприклад, про місцезнаходження, години роботи, паркування, прес-релізи тощо, а також зміцнення зв'язків з громадськістю та взаємодію з нею для забезпечення доступу до послуг, отримання інформації, можливостей для волонтерської діяльності тощо.

Реальністю сьогодення став той факт, що майже кожний суд веде власну офіційну сторінку на Фейсбуці, де публікує новини, пресанонси, огляди судової практики і прецедентів Європейського суду з прав людини, витяги із правових позицій Верховного Суду та іншу корисну інформацію для адвокатів, осіб, які самостійно ведуть справи. Безумовно, правовий режим воєнного стану, запроваджений в Україні у лютому 2022 року, вніс певні корективи в частині зменшення обсягу інформації, яка оприлюднюється на офіційних веб-каналах судової влади, що обумовлено безпековими обмеженнями.

Соціальні мережі, поряд з традиційними каналами взаємодії, є новим важливим інструментом комунікації між суспільством і владою. Можливості соціальних мереж як каналу взаємодії між владою та громадянами надзвичайно широкі. З об'єктивних причин вплив соціальних мереж на політичні та громадянські рухи і процеси з часом буде лише зростати.

Так, у процесі соціальної еволюції культура комунікації постійно змінює свою конфігурацію, що призводить до появи якісно нових форм

організації влади в суспільстві. Людство має щоразу заново пристосовуватися до нових умов комунікації. Нагальним завданням сьогодні є своєчасне розпізнавання та прогнозування цих умов, вироблення нових соціальних структур, що відповідають формам комунікації та влади. Безумовно, мережева комунікація є продуктивним способом вирішення деяких з протиріччя, в яких існує інформаційне суспільство.

У цьому контексті доречним виглядає передача функцій прес-служб судів на помічників суддів-речників з питань комунікації, який повинен стати окремою вакантною одиницею відповідно до штатного розкладу суду, який буде призначається за поданням судді-речника та надавати йому допомогу в реалізації комунікаційної політики суду, а у певних випадках самостійно здійснювати повноваження із реалізації такої комунікаційної політики. Помічник судді-речника з питань комунікації повинен здійснювати систематичне збирання та аналіз інформації, яка поширюється стейкхолдерами щодо судових справ або діяльності судів та органів і установ системи правосуддя з метою виявлення недостовірної або упередженої інформації, з'ясуванні позицій та реакцій стейкхолдерів та цільових аудиторій, а також для плануванні та удосконаленні комунікаційної політики. Помічники суддів-речників з питань комунікації повинен безпосередньо підпорядковуватись судьям-речникам, що сприятиме ефективнішій координації та співпраці між ними у процесі взаємодії з громадськістю та ЗМІ. З урахуванням того, що заробітна плата помічників суддів є вищою, ніж у прес-секретарів, судова гілка влади матиме можливість приваблювати більш кваліфікованих кадрів для виконання завдань з комунікації. Помічники суддів-речників з питань комунікації мусять безпосередньо відповідальні перед судьями-речникам за якість та ефективність роботи з комунікації, що сприятиме більшій зосередженості на досягненні результатів та відповідності сучасним вимогам. Впровадження помічників суддів-речників з питань комунікації може спростити процеси управління інформаційними потоками, оскільки судді-речника та його помічник будуть працювати разом у постійному контакті, що забезпечить швидке реагування на події та зміни ситуації.

Відповідає сучасним викликам та актуальним трендам створення ефективних та оперативних засобів онлайн-зв'язку, наприклад (Skype-дзвінок, онлайн-чат на офіційному веб-сайті, а також мобільні додатки Viber, WhatsApp та Telegram), для комунікації судів з учасниками судового провадження, а також окремо для корпоративної комунікації суддів-речників та помічників суддів спікерів з питань комунікації для забезпечення внутрішньої комунікації, зокрема передачі інформації, ідей, думок, знань між різними структурними підрозділами, органами та особами, які працюють у судовій гілці влади задля забезпечення

ефективного обміну такою інформацією, координації дій, розвитку корпоративної культури, поширення найкращих практик комунікаційної діяльності, підтримки співпраці між різними судами, органами, установами та співробітниками судової гілки влади, забезпечення однакового підходу до комунікаційних політик та їх реалізації, поширення найкращих практик та інноваційних методів комунікації, та можливістю доведення до відома стейкхолдерів наявності таких каналів та забезпечення їх можливості коментарів та зворотного зв'язку.

При визначенні дефініції поряд із актуальними та резонансними справами слід окремо виділити справи, що пов'язані з агресією ворога та воєнними злочинами, а також справи про злочини проти національної безпеки, на висвітлення яких є значний суспільний та міжнародний запит.

Потребує додаткового врегулювання обмеження можливості поєднання в одній особі судді, що займає адміністративну посаду та судді-речника.

Доречним є вирішення питання щодо права судді-речника на зменшення судового навантаження у зв'язку із виконанням своїх обов'язків органами суддівського самоврядування.

Заслуговує на деталізацію механізм комунікації та взаємодії судді-речника та його помічника з іншими судьями щодо отримання актуальної інформації щодо наявності актуальних, резонансних, суспільно важливих справ у їх провадженні, руху такої судової справи та вже ухвалених у ній рішень, якщо ця інформація не є конфіденційною.

З урахуванням глобальних викликів демократичного простору суд має створити таку організаційну систему взаємодії з ЗМІ, яка сприятиме налагодженню зв'язків зі ЗМІ та громадськістю, провадити просвітницьку роботу.

Література:

1. Висновок Консультативної ради європейських суддів від 16 жовтня 2015 р. № 18 (2015) «Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії». URL: <https://cutt.ly/nwuCr4Z3>.

2. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

3. Положення про Раду Суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16.09.2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-10#Text>

4. Проект Концепції розвитку Комунікаційної політики судової влади URL: <https://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-18-vid-04052023-p-cdb623db90.pdf>